

Överenskommelse om åtgärder mot terrorism

Utgångspunkten för denna överenskommelse är den tidigare överenskommelsen från december 2015 samt den nationella strategin mot terrorism som beslutades i augusti 2015. Utöver denna överenskommelse kan partierna i konstruktiv anda driva ytterligare förslag mot terrorism. Överenskommelsen är mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna.

Skärpt säkerhet i den offentliga miljön

Ansvar för säkerheten i den offentliga miljön delas idag av flera samhällsaktörer. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ges ett uppdrag att samordna det risk- och sårbarhetsarbete som bidrar till en ökad trygghet och säkerhet i den offentliga miljön. Det kan röra sig om platser där gångtrafikanter är utsatta, trygghet på arenor och andra konsertlokaler, men också mer generella frågor som samhällsplanering utifrån ett riskperspektiv. I uppdraget ska ingå att kartlägga luckor i ansvar, samla och sprida kunskap samt ge nationell vägledning för skyddsåtgärder. Arbetet ska göras i samverkan med de statliga myndigheter som i första hand berörs. Uppdraget kommer att beslutas under hösten.

En viktig aktör i detta arbete är kommunerna som bland annat gör risk- och sårbarhetsanalyser. I de insatser som görs är en nära samverkan med SKL och kommunala företrädare således viktig. De myndigheter som främst berörs utöver MSB är Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Trafikverket och Boverket.

Stärkt samarbete mellan Säkerhetspolisen och Migrationsverket

En effektiv informationsdelning mellan Säkerhetspolisen och Migrationsverket är avgörande för att identifiera personer i migrationsprocessen som kan utgöra ett säkerhetshot. Myndigheterna har ett pågående arbete med att utveckla arbetet för att kunna upprätthålla en hög nivå av kontroll även när ett stort antal bedömningar görs. En mer automatiserad screening ska införas och Säkerhetspolisen ska ges bättre tillgång till Migrationsverkets register. Myndigheterna ska föreslå lagändringar om det bedöms nödvändigt och regeringen kommer i så fall att göra en översyn av lagstiftningen. Liksom vad gäller annan informationsdelning mellan myndigheter ska informationsdelningen

inskränkas till vad som är nödvändigt utifrån syftet och beakta de asylsökandes integritet och skydd för personuppgifter. Särskilt i ljuset av att många asylsökande söker skydd från förföljelse från andra staters säkerhetstjänster.

Skärpt kontroll av personer som bedöms utgöra säkerhetshot

Lagen om särskild utlänningskontroll är ett värdefullt verktyg för att hantera personer som bedöms utgöra kvalificerade säkerhetshot mot Sverige. Lagen är i behov av en översyn eftersom den i vissa avseenden uppfattas svårtillämpad och innehåller luckor. I en hemställan till regeringen har Säkerhetspolisen efterfrågat att vissa bestämmelser i lagen förtydligas, görs mer ändamålsenliga och att luckor täpps till. Särskilt gäller detta tidsgränserna för verkställighetsförvar där dagens reglering bedöms vara för snäv. En utredning ska därför tillsättas som ges i uppdrag att se över lagen om särskild utlänningskontroll. Det bör också utredas hur kontrollen av personer som bedömts utgöra säkerhetshot på ett rättssäkert sätt kan förstärkas, till exempel genom elektronisk övervakning som komplement till dagens verktyg.

Nationella insatsteam mot extremism

En permanent funktion för nationell samordning inrättas och ett stärkt stöd till avhoppare byggs upp. I det ingår ett kunskapsuppdrag samt rollen att utveckla insatser tillsammans med myndigheter, kommuner och det civila samhället. Arbetet stärks operativt genom konkret stöd från insatsteam till kommuner som har problem i individrelaterade ärenden.

Kommunerna ska få stöd i att ta fram lokala lägesbilder och handlingsplaner. Dessa ska kontinuerligt följas upp på nationell nivå. Nationell vägledning ska skyndsamt tas fram för att tydliggöra aktörernas ansvar för olika insatser när det gäller återvändare. För att stärka samhällets förmåga att kartlägga och förstå extremistisk propaganda, framförallt spridning och organisation på nätet, förstärks Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) uppdrag inom området. Lärare ska genom Skolverket få kompetensutveckling i att hantera extremism och rasism i klassrummet och bland elever i riskzonen.

Inga offentliga bidrag till extremistiska organisationer

Statsbidragen till det civila samhället är viktiga för ett fritt civilt samhälle och en levande demokrati. Därför är det oacceptabelt när det förtroende samhället visar genom dessa stödordningar inte respekteras utan tvärtom utnyttjas för våldsbejakande och antidemokratiska budskap. Det finns ett

straffrättsligt ansvar förknippat med att missbruka dessa medel, det måste bli tydligare vid ansökningstillfället. En utredning ser nu över demokrativillkor i statens stöd till trossamfunden. En ny utredning ska skyndsamt tillsättas för att se över hur ett förtydligat demokratikriterium kan införas för statlig bidragsgivning. Ett antal kriterier ställs upp för att förhindra att bidrag kan beviljas exempelvis till spridning av hat eller våldsbejakande budskap. En grundligare prövning krävs så att kriterierna får effekt. Även kommuner och andra offentliga bidragsgivare ska genomföra en grundligare prövning. Medel som utbetalas på felaktiga grunder ska utan undantag krävas tillbaka.

Sekretessbrytande bestämmelse för polis och kommun

En välfungerande samverkan mot terrorism förutsätter att det finns ett regelverk som gör det möjligt att utbyta information på ett effektivt och rättssäkert sätt. Det kan röra sig om information avseende personer som bedöms utgöra ett säkerhetshot, bland annat personer som återvänder från strider för våldsbejakande extremistiska grupper i utlandet eller personer som är i behov av stödsatser för avradikalisering. Såväl Polismyndigheten som den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism har påtalat att nu gällande sekretesslagstiftning innebär begränsningar i informationsutbytet mellan bland annat polis och socialtjänst. En utredning ska därför tillsättas för att utreda och lämna förslag till förändringar av de regler om sekretess och informationsutbyte som gäller för bland annat Polismyndigheten och kommuner vid samverkan mot terrorism. Avsikten är att direktiven beslutas i juni 2017.

Regeringen avser också att ge Polismyndigheten i uppdrag att redovisa hur informationsutbytet ser ut idag och hur det eventuellt kan förändras inom ramen för nu gällande lagstiftning i avvaktan på en ny reglering.

Säkerhetspolisens tillgång till underrättelseinformation från signalspaning

Säkerhetspolisens viktigaste uppdrag gällande terrorism är att rädda liv genom att förebygga och förhindra attentat. För att Säkerhetspolisen ska kunna utföra det uppdraget är underrättelser från signalspaning avseende utländska förhållanden av stor betydelse. Det nuvarande regelverket om signalspaning tillämpas på ett sådant sätt att Säkerhetspolisen inte kan ta emot underrättelser från signalspaning gällande företeelser som berörs av en förundersökning. Det kommer att bli ett problem om det kriminaliserade området utökas. Det bör därför göras en utredning av en ordning där Säkerhetspolisen kan ta emot underrättelser från

signalspaning parallellt med en pågående förundersökning. Regelverket ska samtidigt tydliggöra att dessa underrättelser inte får användas i förundersökning. Utredningen ska inte syfta till att signalspaningens omfattning utökas, utan till att tillgången till underrättelseinformation säkerställs.

Stärkt tillsyn och förhandsprövning av signalspaning

Det är avgörande att Säkerhetspolisen och Försvarets radioanstalt (FRA) har allmänhetens förtroende. Förhandsprövning av signalspaning görs av Förvarsunderrättelsesdomstolen och tillsyn utövas av SIUN. Tillsyn över Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter utövas av SIN. Dessutom har Datainspektionen tillsynsansvar för personuppgiftsbehandlingen. Särskilt när det gäller de delar av myndigheternas verksamhet som inte kan redovisas öppet är det viktigt med en effektiv tillsyn och tydliga sanktioner. När en översyn görs ska det därför analyseras om nuvarande regler för tillsyn är tillräckliga. Det ska också analyseras om det finns tillräcklig kapacitet för den förhandsprövning som görs. Därutöver kommer utökade resurser för tillsyn att tillföras när ett nytt regelverk finns på plats.

Hindra missbruk av andra resehandlingar än pass

Det förekommer missbruk av främlingspass, resedokument och uppehållstillståndskort, handlingar som utfärdas av Migrationsverket. Det finns till exempel information om att handlingar av detta slag köps till höga priser av personer som vill resa in i Schengenområdet. Mot denna bakgrund finns det anledning att vidta åtgärder i syfte att stävja missbruk av främlingspass, resedokument och uppehållstillståndskort. En utredning ska därför skyndsamt undersöka omfattningen av missbruket och lämna förslag för att komma till rätta med problemet. Regeringen ska därefter återkomma till riksdagen gällande de eventuella åtgärder som behövs för en motsvarande skärpning av reglerna som den som har gjorts för pass.

Utvärdera insatserna vid terrordåd

En utvärdering av hur samhället klarade uppgiften att hantera attentatet 7 april 2017 ska tillsättas genom ett regeringsuppdrag till MSB. Utvärderingen ska analysera hur den samlade hanteringen av det initiala händelseförloppet inverkar på samhället. MSB ska också dra slutsatser som kan vara adekvata för att samhället i framtiden ska kunna hantera eventuellt större händelser eller om flera händelser sker samtidigt. I uppdraget ska även ingå att beskriva hur den information som spreds i

samband med terrordådet fungerade vad gäller viktig information till allmänheten. Avsikten är att tillsätta utredningen i juni.

Utöver uppdraget till MSB ges också en utredare i uppdrag att utvärdera Säpo:s hantering. Uppdraget ska beslutas i juni.

Säkerställ polisens insatsförmåga

I den tidigare överenskommelsen slogs fast att polisens insatsförmåga ska säkerställas för att det ska finnas kapacitet att hantera flera parallella incidenter. Ett sådant uppdrag gavs därför till Polismyndigheten. I samband med det arbetet identifierades vissa behov som nu ska hanteras gällande bland annat utbildning, utrustning och bemanning.

Utöver de åtgärder som myndigheten själv har vidtagit har konstaterats att det finns ett behov av ytterligare resurser till det nationella insatskonceptet. De resurser som bedöms nödvändiga ska tillföras Polismyndigheten.

Polismyndigheten behöver fortsätta arbetet med att höja grundförmågan hos de poliser som först kommer att finnas på plats vid ett eventuellt terroristattentat, nämligen poliser i yttre tjänst. Grundförmågan höjs genom att säkerställa att poliser i yttre tjänst har aktuell och fortlöpande utbildning för att förebygga och hantera terrorattentat och att det finns tillgång till rätt utrustning och vapen. Polismyndigheten bör säkerställa att det finns tillgång till taktiska övningsplatser som motsvarar de behov myndigheten själv pekat ut. Polismyndigheten bör också säkerställa en förstärkt regional insatsförmåga över landet.

Försvarmaktens och Kustbevakningens stöd till Polismyndigheten

Vid ett terrorattentat kan det vara avgörande att använda samhällets alla relevanta resurser. I vissa extrema situationer kan det innebära att Försvarmakten ska kunna ge stöd till Polismyndigheten när nödvändiga förmågor redan är upptagna eller saknas. Det kan röra sig om bevakning vid skyddsobjekt vid ett omfattande angrepp, stöd till polisens nationella insatsstyrka eller materiellt stöd.

Nationella särskilda förmågor har behov av stöd med ändamålsenliga och snabba transporter. Försvarmaktens förmåga att ge stöd till polisen med särskilda förmågor och i synnerhet avancerade helikoptertransporter fyller här en viktig funktion.

Polismyndigheten har också ett stort behov av stöd från Kustbevakningen vid vissa polisinsatser mot grov brottslighet till sjöss, där sjö- och

flygtransporter kan vara nödvändiga för en polisiär insats. I dag regleras detta endast genom överenskommelser mellan myndigheterna. Polismyndigheten och Kustbevakningen bör därför ges ett gemensamt uppdrag som ska syfta till att en reglering ska kunna tas fram innebärandes att KBV i vissa situationer ska stödja polisen med denna typ av transporter.

Säkerställ polisens tillgång till kameraövervakning

Tillgången till information från kameraövervakning är avgörande för polisens möjlighet att förebygga brott, avbryta pågående brottslighet och utreda begångna brott. För att säkerställa möjligheten att använda övervakningskameror där det behövs tillsattes en utredning i november 2015 som ska lämna sina förslag i juni 2017. Det är angeläget att polisens möjligheter verkligen motsvarar de behov som finns och att det finns beredskap att agera från regeringen om det pågående arbetet inte resulterar i en tillräcklig förbättring ur polisens perspektiv. Polisens möjlighet till kameraövervakning ska förenklas.

Polismyndigheten har efterfrågat att vid terroristattentat kunna få snabbare tillgång till information från de kameror som används vid betalstationer där trängselskatt tas ut. Regeringen avser att låta den utredare som ska se över de regler om sekretess och informationsutbyte som gäller för bland annat Polismyndigheten och kommuner även komma med förslag i denna fråga. Avsikten är att utredningen tillsätts i juni 2017.

Utvidgad kriminalisering av samröre med terroristorganisation

Det straffrättsliga regelverket mot terrorism ska vara effektivt och ändamålsenligt. Idag finns särskilda straffbestämmelser mot att resa utomlands i terrorismsyfte och mot att finansiera terroristorganisationer. Vissa former av samröre med en terroristorganisation omfattas emellertid inte av det straffrättsliga regelverket. En utredare har därför fått i uppdrag att utreda ett särskilt straffansvar för deltagande i en terroristorganisation och ska snabbt lämna förslag till en lagstiftning. Utredningen redovisas senast den 15 december 2017, och arbetet med lagstiftningen ska ges hög prioritet. En sådan reglering finns redan i Norge liksom i flera andra länder i Europa och har visat sig effektiv.

Effektiva straff för terrorismbrottslighet

Ett brotts straffskala ger uttryck för samhällets syn på brottet och det är viktigt att straffskalan speglar brottets allvar och står i proportion till brott av motsvarande svårighetsgrad. För vissa straffbestämmelser finns behov

av skärpta straff. Den straffrättsliga lagstiftningen mot terrorism har tillkommit vid skilda tillfällen under en längre tid. Som ett led i en samlad översyn av den lagstiftningen har därför en utredare fått i uppdrag att särskilt ta ställning till behovet av förändringar i straffskalorna. Uppdraget redovisas 31 januari 2019.

Åtgärder mot finansiering av terrorism

Det har uppmärksammats fall då brottsvinster kan ha använts för att finansiera terrorism. Det är av synnerlig vikt att inte undandragna skattemedel kan används för sådana ändamål. Både nationellt och internationellt har många åtgärder vidtagits på senare tid för att bekämpa finansiering av terrorism på ett brett plan. Åtgärderna syftar både till att förbättra regelverket och att förbättra samarbetet mellan berörda myndigheter. Arbetet med att identifiera och vidta snabba åtgärder när det uppdagas att olika system riskerar att missbrukas för terrorismfinansiering kommer att vara en fortsatt prioritet.

Ett myndighetsuppdrag ges med syftet att få en redogörelse för tillämpningen av den nuvarande lagstiftningen kring terrorismfinansieringen och en analys av behov för en ökad effektivitet.